

De Taallijn. Peuters *Interactief* met Taal

Hier wonen wij!

Activiteitencyclus voor peuters

Expertisecentrum Nederlands

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Planningsrooster	4
Vorbereiding	8
Fase 1 – Introductie	12
Fase 2 – Kernwoorden	17
Fase 3 – Verhaallijn	21
Fase 4 – Doorgaan op het thema	25
Fase 5 – Napraten	28
Eindevaluatie	30

Inleiding

Hier wonen wij!

De activiteitencyclus voor peuters *Hier wonen wij!* is gericht op de directe woonomgeving van de peuters. Welke soorten huizen zijn er allemaal en waar wonen de andere kinderen uit de groep? En waar wonen de dieren?

Hoe ziet de activiteitencyclus eruit?

De kinderen worden direct betrokken bij het thema door een spannende wandeling in de buurt. Wat is er allemaal te zien in de buurt en wat een verschillende huizen! De kinderen 'lezen' zelf de weg op de kaart. Tijdens de uitvoering van het thema maken de peuters kennis met Kleine Muis, uit het prentenboek *Kleine Muis zoekt een huis* van Petr Horáček. Kleine Muis is op zoek naar een nieuw huis dat groot genoeg is om met zijn appel te kunnen wonen en gaat hiervoor op bezoek bij diverse dieren. Dit boek speelt een grote rol in de cyclus. Door het boek vaker voor te lezen, krijgen woordenschat, zinsconstructies en verhaalbegrip de kans zich te ontwikkelen. Het thema wordt verder verdiept met andere boeken, zodat kinderen de woorden ook in andere contexten tegenkomen. Aan het einde van de cyclus vindt er een evaluatie plaats: wat hebben de kinderen geleerd?

Hoe lang duurt het om de cyclus uit te voeren?

Het uitvoeren van de activiteitencyclus duurt ongeveer 3 weken, met een uitloop naar de vierde week.

We wensen u en de kinderen veel plezier met alle activiteiten van de komende weken!

EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

Meer informatie over de bijbehorende boeken, cd-roms en dvd of over scholing in de Taallijn in de diverse regio's is te vinden op www.detaallijn.nl. Boeken, cd-roms en de dvd zijn te bestellen via www.onderwijsuitgaven.nl. Informatie over cursussen in de diverse regio's is ook te verkrijgen bij Sardes (030-2326200).

© 2010 Expertisecentrum Nederlands

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag voor commerciële doeleinden worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnames, of op enige andere wijze, zonder nadrukkelijke verwijzing naar Sardes en het Expertisecentrum Nederlands.

Planningsrooster

- Om de Taallijn uit te voeren is het belangrijk om een aantal kenmerkende activiteiten te organiseren. Deze zijn opgenomen in het planningsrooster op de volgende pagina.
- Bij sommige verwerkingsactiviteiten kunt u een keuze maken uit enkele activiteiten. Bijvoorbeeld waar het gaat om woorden oefenen, kunt u kiezen uit: een woordspelletje, een kimp spel of woorden uitbeelden.
- Na elke fase worden suggesties gegeven voor extra activiteiten die - bij tijd over - uitgevoerd kunnen worden, op elke willekeurige dag.
- Bij elke activiteit werkt u aan één of meerdere speerpunten van de Taallijn. Ook deze vindt u in het rooster terug.
- De dagindeling die in het rooster wordt aangegeven is bedoeld om de volgorde van activiteiten aan te geven. Wanneer u bijvoorbeeld een dag niet met Taallijn heeft gewerkt, gaat u de volgende dag verder waar u gebleven was.
- Uiteraard hoeft taalstimulering zich niet te beperken tot onderstaande activiteiten. Gedurende de hele dag kunt u kansen aangrijpen om taal te stimuleren, bijvoorbeeld tijdens de eet- en drinkmomenten, het buiten spelen of het opruimen.
- De activiteiten uit het planningsrooster staan verderop in de cyclus uitgebreider beschreven (zie pag. 12 en verder).

Speerpunten:

Mondelinge taal

Werken aan woordenschat

Ontluikende geletterdheid/interactief voorlezen

ICT en Multimedia

Ouderbetrokkenheid

Tijd	Fase en activiteit	Speerpunten
Vooraf	Vorbereiding	
	De pedagogisch medewerker bereidt het thema voor (zie pag. 8 en verder voor een uitgebreide toelichting)	
Fase 1: Introductie		
Dagdeel 1	Anker: een ontdektocht in de buurt	
	Inrichten van de thematafel	
Dagdeel 2	Prentenboek verkennen kleine kring met taalzwakke kinderen: <ul style="list-style-type: none"> o Introductie o Verhaal verkennen o Nabespreken: kernwoorden verduidelijken 	
	Prentenboek voorlezen in de grote groep: <ul style="list-style-type: none"> o Introductie o Eerste keer voorlezen o Nabespreken: kernwoorden verduidelijken 	
Dagdeel 3	Gedichtje over Wonen	
	Portfolio	
	Extra activiteiten: <ol style="list-style-type: none"> 1. Iets knutselen voor in de vertelkoffer 2. Spullen op de thematafel samen labelen <ol style="list-style-type: none"> a. Voor taalzwakke kinderen: nadruk op woorden herhalen b. Voor taalsterke kinderen: woorden herhalen en samen labelen 3. Boekenmuur uitbreiden 4. Gesprek met de peuters: Waar woon jij? 	
Fase 2: Kernwoorden		
Dagdeel 4	Prentenboek voorlezen in de grote groep (tweede keer): <ul style="list-style-type: none"> o Introductie boek met vertelkoffer/verteltas o Verhaal voorlezen met extra aandacht voor kernwoorden o Nabespreken met aandacht voor kernwoorden 	
	Woorden oefenen Kies uit: <ul style="list-style-type: none"> o Woordspelletje o Kimspel o Woorden uitbeelden 	
Dagdeel 5	Portfolio bekijken	

	Foto's anker bekijken	
	<p>Extra activiteiten :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Beeldwoordenweb <ol style="list-style-type: none"> a. Voor taalzwakke kinderen: woorden herhalen b. Voor taalsterke kinderen: woorden herhalen en uitbreiden 2. Straat met huizen maken 3. Voeldoos 4. Allemaal huizen 	
Fase 3: Verhaallijn		
Dagdeel 6	<p>Prentenboek voorlezen in de grote groep (derde keer):</p> <ul style="list-style-type: none"> o Introductie met luistervraag o Verhaal voorlezen met aandacht voor de verhaallijn o Nabespreking met aandacht voor de verhaallijn 	
	<p>Verwerkingsactiviteit verhaallijn</p> <p><u>Kies uit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> o Platen op volgorde leggen o Naspelen van het verhaal 	
Dagdeel 7	Gesprekken in de kleine kring	
	<p>Extra activiteiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wat vind je allemaal in een huis? 2. Waar hoor ik dat geluid? 3. Digitaal prentenboek bekijken 4. Eén van de vorige extra activiteiten (zie vorige fasen) 	
Fase 4: Doorgaan op het thema		
Dagdeel 8	<p>Verhalende en informatieve prentenboeken rondom het thema:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Oriënteren o Voorlezen o Nabespreken 	
	<p>Verwerkingsactiviteiten rondom het thema</p> <p><u>Kies uit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> o Wat past in het holletje? 	

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Liedje of versje ○ Spelen in de hoeken 	
Dagdeel 9	Waar woont dat dier?	
Dagdeel 10	Digitaal prentenboek bekijken	
	<p>Extra activiteiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Waarvan maakt dat dier zijn huis? 2. Huizen maken 3. Versje/liedje met bewegingen 4. Eén van de vorige extra activiteiten (zie vorige fasen) 	
Fase 5: Napraten		
Dagdeel 11	<p>Napraten bij de boekenmuur:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat weten we nu? ○ Voorwerpen thema bij elkaar zoeken. ○ Verhaal aan de hand van de voorwerpen samenvatten. 	
	Zelf vertellen	
Dagdeel 12	<p>Verwerkingsactiviteiten rondom het thema</p> <p><u>Kies uit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Boekenmuur ○ Liedje of versje ○ Spelen in de hoeken 	
	Evaluatie/zelfreflectie	
	<p>Extra activiteiten :</p> <p>Eén van de vorige extra activiteiten (zie vorige fasen)</p>	
Na afloop Eindevaluatie		
	De pedagogisch medewerkers bespreken na wat goed en minder goed ging. Verslaglegging en bewaren van materialen.	

Activiteitencyclus *Hier wonen wij!*

Aandachtspunten vooraf:

- Anker voorbereiden. Verken de omgeving vooraf en bepaal een route. Het begin- en eindpunt van de ontdektocht is de peuterspeelzaal. Maak een routebeschrijving van de ontdektocht met behulp van foto's (lantaarnpaal, brug, straatnaambord, huisnummer, bloemenwinkel en dergelijke) en kopieer deze, zodat de kinderen tijdens de tocht de weg kunnen 'lezen'. Zie bijlage 1 voor een voorbeeld van een routebeschrijving. Zorg voor een digitale camera zodat er foto's van het anker kunnen worden genomen. Bereid, als dat mogelijk is, een bezoekje bij één van de kinderen thuis of in een winkel voor.
- Verschillende boeken rondom het thema verzamelen. In bijlage 2 vindt u een boekenlijst van prentenboeken en informatieve boeken over het thema 'wonen'.
- Kernwoorden selecteren. Selecteer kernwoorden uit het thema én het prentenboek die u in het thema zal aanbieden, verduidelijken, oefenen en controleren. Gebruik hiervoor de woordenlijsten op de volgende pagina. In de lijst *Kernwoorden thema* zijn basiswoorden en verdiepingswoorden opgenomen. De basiswoorden zijn vooral geschikt voor de taalzwakke kinderen; de verdiepingswoorden voor de taalvaardige kinderen. De woorden zijn gerangschikt van gemakkelijk naar moeilijk. In de lijst *Kernwoorden prentenboek* zijn de belangrijkste woorden opgenomen uit het prentenboek. Deze woorden zijn gerangschikt van 'zeer essentieel voor het verhaal' naar 'minder essentieel voor het verhaal'. Dat wil zeggen dat het begrijpen van de eerst genoemde woorden uit deze lijst belangrijk is om het verhaal te kunnen volgen en/of te kunnen navertellen.

Selecteer ongeveer 20 woorden die geschikt zijn voor de minder taalvaardige kinderen en 20 woorden voor de meer taalvaardige kinderen. Maak hierbij eventueel gebruik van toetsgegevens of eerdere observaties. Er kan overlap tussen beide groepen woorden zijn. De woorden voor de taalzwakke kinderen kunt u bijvoorbeeld selecteren uit de makkelijke basiswoorden en de essentiële prentenboekwoorden. De woorden voor de taalvaardige kinderen kunt u bijvoorbeeld selecteren uit de laatste woorden van de basislijst en de eerste woorden van de verdiepingslijst, en de iets minder relevante woorden van het prentenboek.

De meeste woorden moeten onbekend zijn voor de kinderen. Streef ernaar dat de kinderen na een aantal dagen de geselecteerde kernwoorden passief beheersen: begrijpen ze u als u vraagt om de deur aan te wijzen? Aan het einde van de cyclus moeten ze de meeste kernwoorden ook actief beheersen: kan het kind het huis of de bel zelf benoemen?

De kernwoorden kunt u aanbieden aan de hand van de drie 'uitjes':

- Uitleggen, door een korte, krachtige definitie van het woord te geven.
- Uitbeelden, door een voorwerp te laten zien of uit te beelden.
- Uitbreiden, door middel van andere woorden die met het kernwoord samenhangen.

Woordenlijsten:

Kernwoorden thema:

Basiswoorden:

het huis
de sleutel
dicht
binnen
de (voor)deur
de bel
open
buiten
de boom
bouwen
de schuur
voor
de muur
op
in
wonen
de trap
de WC
de keuken
de slaapkamer
het raam
de stoep
de winkel
het dak
de garage
de tuin
(aan)bellen
de straat
het hek
de badkamer
de gang
beneden
de woonkamer
het huisdier
achter
boven

Verdiepingswoorden:

de struik
de zolder
de lift
de lantaarnpaal
de brievenbus
de achterdeur
de parkeerplaats
de schoorsteen
de flat
het plafond
de kelder
de buren
het gebouw
de dakpan
het balkon
de verdieping
de buurt
de (land)kaart
het rijtjeshuis

Kernwoorden prentenboek:

de muis
het huis
de appel
het holletje
wonen
klein
groot
zoeken
precies
groot genoeg
de honger
een hapje nemen
op weg gaan
de mol
het konijn
de das
de beer
enorm
het boek
het slablad
het kussen
gluren
trekken
het gaatje
moe
snurken
sappig
grommen
piepen
tevreden

- o Geleerde woorden bijhouden. U kunt in het gezinsportfolio of in een woordenmap bijhouden welke nieuwe woorden de kinderen hebben geleerd. Gebruik hierbij de kernwoorden als uitgangspunt. Op het moment dat meerdere pedagogisch medewerkers of groepshulpen aanwezig zijn, kan één van hen noteren welke woorden de peuters begrijpen of gebruiken. De peuters worden niet op een schoolse manier overhoord; maak notities van de

woorden tijdens betekenisvolle activiteiten, zoals een taal- of denkspelletje of tijdens een bewegingsactiviteit in de speelzaal. Geef bijvoorbeeld een doe-opdracht (*Doe eens voor hoe je een hap neemt. Kun je voor mij het konijn uit de speelhoek halen?*), stel een vraag (*Wat is een dak?*) of wijs een voorwerp aan (*Wat is dat?* wijzend naar de appel). Ook kunt u de woordkennis evalueren door plaatjes of tekeningen bij de kernwoorden in het gezinsportfolio of de woordenmap te plakken en na een aantal weken of maanden met de kinderen na te gaan of ze de woorden nog kennen.

- Verwerkingsactiviteiten bij prentenboek/thema voorbereiden. Bijvoorbeeld: knutsel- en tekenwerkjes, liedjes, versjes, activiteiten bij de boekenmuur (bijvoorbeeld voorkant van het boek kopiëren om in te kleuren), etc.
- Activiteiten bij de computer voorbereiden. Zet het digitale prentenboek op één of meerdere computers in het lokaal. Zorg voor een digitale camera zodat er tijdens het anker foto's gemaakt kunnen worden.
- Ouders bij het thema betrekken. Schrijf ook een brief voor de ouders waarin het thema en de activiteiten worden toegelicht (zie bijlage 3 voor een voorbeeld). In de brief kunnen de ouders worden uitgenodigd om mee te helpen met het verzamelen van materialen bij het thema of te assisteren bij diverse activiteiten.

Voor alle kinderen komt er een eigen gezinsportfolio of heen-en-weerboekje. Dit is een boek dat heen en weer gaat tussen het kind en de ouders, en de peuterspeelzaal. U kunt hiervoor het voorbeeld van het gezinsportfolio uit bijlage 4 gebruiken of een eigen versie maken. De kinderen verzamelen een aantal werkjes voor het gezinsportfolio. In het gezinsportfolio is op enkele bladzijdes al voorgedrukt wat de bedoeling is en er zitten lege bladzijdes in waar de kinderen zelf hun werk kunnen inplakken. Zowel ouders als pedagogisch medewerkers kunnen met een portfolio de ontwikkeling van het kind volgen.
- Prentenboek meegeven. Geef de kinderen om de beurt een prentenboek mee naar huis zodat ouders het thuis kunnen voorlezen. Zorg voor een boek dat past bij het thema (zie bijlage 2 voor boekentips). Geef eventueel ook een bijpassend voorwerp van de thematafel mee om het verhaal te ondersteunen. Ouders kunnen ook samen met hun kind zelf een boek uit de bibliotheek kiezen. Vraag ouders na het voorlezen een pagina uit het gezinsportfolio in te vullen (zie bijlage 4).
- Leidstervaardigheden. Lees de achtergrondinformatie bij de verschillende leidstervaardigheden in het boek *Peuters Interactief met Taal*. Ga eventueel aan de hand van de evaluatie van eerder uitgevoerde thema's na welke vaardigheden u bij het komende thema extra aandacht wilt geven.
- Inrichten speelleeromgeving. Het inrichten van de speelleeromgeving hoeft niet meteen klaar te zijn. Wanneer de peuters kunnen meedenken en meehelpen bij de inrichting gaat een thema nog meer leven in de groep. U kunt ook de ouders betrekken bij het inrichten van de leeromgeving. Hieronder volgen enkele suggesties voor de leeromgeving.

Ideeën voor het inrichten van de speelleeromgeving:

- Boekenhoek en boekenrekje. In de boekenhoek kunnen de kinderen zelfstandig boekjes bekijken of 'voorlezen'. De boekenhoek is gezellig ingericht met kussens, knuffels, posters en een luie stoel of bank. Zorg ervoor dat in deze hoek voldoende boeken liggen en leg er regelmatig nieuwe boeken neer, zodat de hoek aantrekkelijk blijft voor de kinderen. In de hoek staat een boekenrekje waarop enkele (voorgelezen) boeken staan uitgesteld.
- Boekenmuur. Op de boekenmuur hangen gaandeweg steeds meer tekeningen en knutselwerkjes van de kinderen, woordkaarten, gekopieerde platen uit het boek en andere afbeeldingen die bij het thema aan de orde zijn geweest. Praat regelmatig met enkele peuters over alles wat er op de boekenmuur hangt of wat er nieuw is. Ook ouders kunnen samen met hun kind praten over het boek en in één oogopslag zien waar de kinderen mee bezig zijn.
- Schrijfhoek. In deze hoek ligt allerlei schrijfmateriaal, zoals stiften, potloden, stempels, magneetletters, papier, krijtbord, etc. Kinderen kunnen in deze hoek bijvoorbeeld een tekening maken van hun huis of een kaart maken.
- Hoeken en materialen labelen. Op stroken papier of kaartjes kunnen de namen worden geschreven van de verschillende hoeken (bijvoorbeeld de boekenhoek) en materialen (bijvoorbeeld van de thematafel). Teken waar mogelijk een picto bij het woord. Het doel is niet de kinderen al te leren lezen, maar om te laten zien dat je met geschreven taal iets duidelijk kunt maken. Door te schrijven in het bijzijn van de kinderen gaan ze zich realiseren dat je gesproken woorden kunt vastleggen op papier.
- Thematafel. Concrete materialen ondersteunen het voorlezen van prentenboeken. Richt daarom een thematafel in waarop allerlei voorwerpen liggen die passen bij het thema en het centrale boek. Betrek de kinderen bij het inrichten van de thematafel. Ze kunnen zelf spullen van thuis meenemen of zelf materialen maken, bijvoorbeeld het knutselen van een huis.
- Computerhoek. In de computerhoek kunnen de kinderen in tweetallen het centrale prentenboek (digitaal) nog een keer bekijken en beluisteren of foto's bekijken die tijdens het thema zijn gemaakt.
- Vertelkoffer/verteltas. U kunt de voorwerpen van de thematafel in een tas of koffer doen en die gebruiken bij de introductie van het prentenboek. Eén voor één worden de voorwerpen uit de tas/koffer gehaald, waardoor de kinderen nieuwsgierig worden. Dit spanningselement motiveert kinderen om actief deel te nemen aan de voorleesactiviteit.
- Keukenhoek/huishoek. In de keukenhoek kunnen de kinderen deze kamer ontdekken. Ook het poppenhuis kan in deze hoek een centrale plek krijgen. Hiermee kunnen de kinderen in alle kamers van een huis spelen.

Fase 1 Introductie

Anker: een ontdektocht door de buurt!

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ontluikende geletterdheid, ouderbetrokkenheid

Duur: 45 min.

De kinderen worden door hun ouders bij de peuterspeelzaal gebracht, maar de jassen mogen aan blijven! We gaan met zijn allen een ontdektocht maken! Het begin- en eindpunt van de ontdektocht is de peuterspeelzaal. De ontdektocht voert langs de huizen van enkele kinderen, winkels of andere gebouwen in de buurt zoals een bakker of een kerk. Tijdens de wandeling wijst u de peuters op van alles wat ze onderweg zien, zoals huizen, winkels, verschillende straten, bomen of hekken. Op deze manier komen de peuters tijdens de ontdektocht in aanraking met de centrale themawoorden van de activiteencyclus.

De kinderen 'lezen' tijdens de tocht de kaart met de route daarop. Bespreek welke foto's er allemaal op te zien zijn. Herkennen de kinderen deze plaatsen? Verder is het extra spannend om tijdens de ontdektocht bij één van de kinderen thuis op bezoek te gaan. Spreek van te voren af met de ouders dat de hele groep binnen mag komen. Er kunnen foto's worden gemaakt van de eigen kamer van het kind, het huis of de tuin, het gezin of de huisdieren van het kind. Een andere mogelijkheid is om tijdens de ontdektocht bij een winkel, postkantoor of ander gebouw naar binnen te gaan. De kinderen mogen binnen rondkijken, vragen stellen of luisteren naar wat een medewerker vertelt. Als er een flat in de buurt staat is het leuk om met de lift helemaal naar boven te gaan. U kunt dan met de kinderen kijken naar de huizen in de buurt: die zien er nu heel anders uit, zijn ze klein? Eenmaal terug op de grond blijkt dat kleine huisje toch best groot... Vraag vooraf toestemming om de winkel of het gebouw te bezoeken.

Laat indien mogelijk iemand foto's maken van deze activiteit. Maak foto's van de kernwoorden, zoals het raam, de muur, de bel en de tuin. Maak ook foto's van de kinderen op verschillende plekken in de buurt. Als de kinderen er zelf op staan, worden de foto's betekenisvoller en kunnen gesprekken naar aanleiding van de foto's uitgelokt worden.

Inrichten thematafel

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat

Duur: 10 min. Deze activiteit kan aansluitend aan het anker plaatsvinden of op een later moment diezelfde dag.

Voor de thematafel kunnen concrete materialen gebruikt worden zoals onderdelen van het poppenhuis/speelgoedhuis en foto's van (delen van) huizen. U kunt ouders vragen om een foto van hun huis mee te geven. Het werkt voor kinderen extra betekenisvol wanneer zij hun eigen huis op de thematafel zien. Een speelgoedkleed met straten erop kan als basis voor een dorp worden gebruikt.

Kinderen mogen om de beurt een voorwerp op de thematafel leggen. Praat met de kinderen over de voorwerpen:

- Wat zou dit kunnen zijn?
- Wat zou je ermee kunnen doen?

Laat de kinderen het voorwerp benoemen en/of benoem zelf het woord en geef verduidelijking door *voor te doen* waar het voorwerp voor is (bijvoorbeeld door met een deurbel te bellen), *uit te leggen* (een zolder is de kamer bovenin het huis), of het woord *uit te breiden* met andere woorden (bijvoorbeeld de muis woont in een holletje).

Praat ook met de kinderen over wonen:

- Wat is een huis?
- Wie wonen er in een huis? Is dat bij iedereen hetzelfde?

Prentenboek verkennen kleine kring met taalzwakke kinderen

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ontluikende geletterdheid

Duur: .. x15 min.

Wanneer u in de kleine kring werkt, gaat u met het groepje kinderen aan een tafel of op kussens op de grond zitten, bijvoorbeeld in de boekenhoek. Ga zo zitten dat u overzicht heeft over de rest van het lokaal. Uw collega/stagiaire kan op dat moment de andere kinderen opvangen. Daarbij is het handig als u van tevoren doorspreekt wat de andere kinderen gaan doen. Wanneer u alleen voor de groep staat kunt u de andere kinderen uitleggen dat ze u even niet mogen storen. Dit kunt u bijvoorbeeld doen door te werken met een stip/handje.

Introductie

Introduceer het prentenboek *Kleine Muis zoekt een huis* van Petr Horáček in een groepje van 3-5 kinderen. Selecteer hiervoor de minder taalvaardige kinderen. Hebt u veel taalzwakke kinderen in de groep, dan maakt u meerdere groepen, bijvoorbeeld 2 groepjes van 4 kinderen, en organiseert u meerdere keren een kleine kring. Maak gebruik van de spullen van de thematafel om woorden te verduidelijken. Er kunnen nu ook materialen worden toegevoegd die te maken hebben met het boek, zoals een knuffelmuis, een appel, een plaatje van een holletje, een knuffel van een konijn/beer, boeken en kussens.

Laat de kaft van het boek zien. Bespreek wat er op de kaft te zien is en blader door het boek.

Verhaal verkennen

Lees de tekst nog niet letterlijk voor, maar laat ruimte voor de kinderen om te reageren op de illustraties. Zorg bij taalzwakke kinderen in het begin voor veel taalaanbod (dus benoem zelf wat er gebeurt op de platen, wat u opvalt, reageer op het verhaal, etc.).

- Betrek de taalzwakke kinderen bij het verhaal door vooral gesloten vragen te stellen.
 - Ja/nee vragen: *Past de appel van Kleine Muis in het holletje?*
 - Aanwijsvragen: *Waar zie je de appel van Kleine Muis?*
 - Of/of vragen: *Waar komt Kleine Muis terecht? Bij een beer of een leeuw?*
 - Tegendeelvragen: *Dit is toch een peer?* (Terwijl u de appel aanwijst).

Nabespreken: kernwoorden verduidelijken

Verduidelijk de kernwoorden van het prentenboek aan de hand van de voorwerpen op de thematafel of door iets voor te doen of door uitleg te geven met eenvoudige woorden:

- *Op een dag kroop Kleine Muis uit haar holletje* (laat een plaatje van een holletje zien, misschien kan er een holletje gegraven worden in de zandbak).
- *En trouwens, ik snurk* (dit kunt u natuurlijk voordoen door te 'snurken').
- Tijdens het voorlezen kunt u moeilijke woorden als *gluren* en *enorm* in gemakkelijkere woorden uitleggen (voorzichtig kijken, de beer was héél groot).

Prentenboek voorlezen in de grote groep (eerste keer)

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ontluikende geletterdheid

Duur: 20 min.

Introductie

Introduceer het prentenboek in de grote groep. Maak gebruik van de spullen van de thematafel of maak bij het prentenboek een aparte vertelkoffer/verteltas met handpoppen en specifieke spullen die te maken hebben met het boek.

Eerste keer voorlezen

Laat de voorkant van het prentenboek *Kleine Muis zoekt een huis* zien en laat de kinderen voorspellingen doen:

- *Wat zie je op de voorkant?*
- *Waar zou het boek over gaan?*

Lees de titel voor, wijs aan waar je dit kunt lezen en vraag aan de kinderen waar ze denken dat het boek over zal gaan. Lees het boek letterlijk voor en besteed aandacht aan de kernwoorden. Leg het woord uit door middel van de prenten of concreet materiaal of beeld het woord uit. Laat tijdens het voorlezen de kinderen reageren op het verhaal en de platen.

Nabespreken: kernwoorden verduidelijken

Besteed na het voorlezen opnieuw aandacht aan de kernwoorden in het verhaal. Gebruik spullen van de thematafel of vertelkoffer om woorden te verduidelijken.

Gedichtje over Wonen

Speerpunten: woordenschat, ontluikende geletterdheid

Duur: 10 min.

Lees samen met een klein groepje kinderen een gedichtje over Wonen. Kopieer een gedicht uit bijlage 6 of schrijf het groot uit op een flap. U kunt natuurlijk ook een ander gedicht kiezen of zelf een gedicht maken. Enkele woorden zijn vervangen door kleine tekeningen. U leest het gedicht voor en wijst mee. Stop met voorlezen bij de tekeningen en laat de kinderen het plaatje benoemen. Op deze manier kunnen kinderen het gedicht 'meelezen' en oefenen ze enkele kernwoorden van het thema. Het lezen van het gedicht kunt u (eventueel op een later moment) herhalen.

Portfolio

Speerpunten: mondelinge taal, ouderbetrokkenheid

Duur: 10 min.

Vul een pagina van het gezinsportfolio met een foto van het kind tijdens de ankeractiviteit en laat de peuter bedenken wat erbij geschreven moet worden. De kinderen nemen het portfolio mee naar huis, zodat ouders er thuis met hun kind over kunnen praten. Vraag aan ouders of ze thuis ook iets in het portfolio willen plakken, tekenen of schrijven.

Extra activiteiten:

1. Iets knutselen voor in de vertelkoffer

Speerpunten: mondelinge taal

Duur: 15 min.

Maak samen met de kinderen een voorwerp dat gebruikt kan worden bij het naspelen van het verhaal. Denk bijvoorbeeld aan het maken een appel. U kunt van tevoren appels uitknippen, vervolgens scheuren de kinderen stukjes rood papier en plakken deze op de appel. Praat met de kinderen over de relatie met het boek:

- *Waarom paste de appel niet in het holletje?*
- *Waar ging Kleine Muis naar op zoek?*
- *Ging Kleine Muis bij het konijn wonen?*
- *Waarom wilde Kleine Muis niet bij de beer wonen?*

2. Spullen op de thematafel samen labelen

Speerpunten: woordenschat, ontluikende geletterdheid

Duur: 10 min.

➤ Voor de taalzwakke kinderen:

Herhaal de kernwoorden aan de hand van de spullen van de thematafel, bijvoorbeeld:

- *Kun jij de sleutel pakken?*
- *Wijs het plaatje van de flat maar aan.*
- *Dit is de (voor)deur van het huis.*

Schrijf eventueel in het bijzijn van de kinderen voor 1 of 2 voorwerpen de naam op een kaartje, maak er een kleine tekening bij en laat de kinderen het kaartje bij het voorwerp leggen.

- *Hier heb ik het raam geschreven. Leg dit kaartje maar bij het raam.*

➤ Voor de taalsterke kinderen:

Met een klein groepje kinderen die geïnteresseerd zijn in letters/schrijven maakt u labels bij de materialen op de thematafel. Op kleine kaartjes schrijft u het woord met het bijbehorende lidwoord (bijvoorbeeld *het huis*) en spreekt het woord hardop uit terwijl u schrijft. Kinderen die de letter van hun naam herkennen, kunnen deze onderstrepen of naschrijven.

3. Boekenmuur uitbreiden

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat

Duur: 10 min.

Maak een kopie van de kaft/een pagina van het prentenboek *Kleine Muis zoekt een huis*. Eén of meerdere peuters kunnen de kopie inkleuren. De kinderen vertellen wat ze op de kaft zien en waar (ze denken dat) het boek over gaat. Schrijf de verhalen van de kinderen bij de tekening. De kaft van het boek krijgt een plaats op de boekenmuur.

4. Gesprek met de peuters: Waar woon jij?

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ontluikende geletterdheid

Duur: 10 min.

Laat de kinderen zelf vertellen hoe hun eigen slaapkamer of woonkamer thuis eruit ziet (eventueel naar aanleiding van een foto van hun eigen huis). Kinderen maken hier een tekening van. Schrijf op wat het kind erbij vertelt (ook voor in het portfolio). U kunt vragen stellen als: *Wat doe je op je kamer? Waar speel je het liefst?*

Een variatie hierop is: Laat de kinderen vertellen wie er bij hen in huis wonen. De kinderen tekenen een huis met papa, mama, zusjes, broertjes, huisdieren, enz. Schrijf bij alle personages wie het zijn en wat het kind verder vertelt bij de tekening.

Fase 2 Kernwoorden

Prentenboek voorlezen in de grote groep (tweede keer)

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ontluikende geletterdheid

Duur: 20 min.

Introductie boek met vertelkoffer/verteltas

Doe enkele voorwerpen die te maken hebben met het verhaal in een vertelkoffer of verteltas, bijvoorbeeld een appel, een knuffelmuis, kussens, een knuffel van een beer/konijn en boeken. Haal de voorwerpen één voor één tevoorschijn en laat de peuters vertellen welke ervaringen ze hebben met het voorwerp.

- Manieren om reacties uit te lokken bij taalzwakke kinderen:
 - *Dit is een appel, eet jij ook wel eens een appel? Vind je dat lekker?*
 - *Welk dier is dit?* (Laat het konijn of de beer zien)
- Manieren om reacties uit te lokken bij taalsterke kinderen:
 - *Waarom zou Kleine Muis bang zijn voor dit dier?* (Laat de beer zien)
 - *Waar gebruik je deze voor?* (Laat het kussen zien)
 - *Wie woont er in het holletje met de boeken?*

Verhaal voorlezen met extra aandacht voor kernwoorden

Lees vervolgens het verhaal opnieuw voor (letterlijk). Laat de kinderen reageren op het verhaal en de illustraties. Gebruik spullen uit de vertelkoffer om woorden te verduidelijken. Door middel van een aantal gekleurde lappen kunt u de holletjes van de dieren nabootsen. Ook kunt u van roodgeverfd piepschuim een aantal appels laten zien, waar steeds meer hapjes van genomen zijn. Hierdoor wordt voor de kinderen duidelijk dat de muis steeds een hap neemt, waardoor de appel kleiner wordt en deze op een gegeven moment tóch in het holletje past!

Nabespreken met aandacht voor kernwoorden

Besprek het verhaal na met de kinderen. Verduidelijk de kernwoorden uit het boek met de voorwerpen uit de vertelkoffer, de illustraties uit het boek en door woorden uit te beelden of uit te leggen.

Woorden oefenen

Speerpunten: woordenschat

Duur: 10 min. Deze activiteit kan aansluitend aan de vorige activiteit plaatsvinden of op een later moment diezelfde dag.

Laat de kinderen oefenen met de kernwoorden uit het boek. Dit kan op verschillende manieren. Kies uit één van onderstaande activiteiten:

Woordspelletje

Zing samen met de kinderen een liedje of zeg een versje op waarin enkele kernwoorden aan bod komen. Leg de spullen uit de vertelkoffer in het midden van de kring. Telkens wanneer het voorwerp genoemd wordt in het liedje/versje, mag één peuter het pakken.

Kimspel

Enkele voorwerpen van de thematafel worden op een tafel gelegd. De kinderen vertellen welke voorwerpen ze zien. Er wordt een doek over de voorwerpen gelegd. Weten de kinderen nog welke voorwerpen er lagen? Neem nu een voorwerp weg, zonder dat kinderen het zien. Welk voorwerp is er verdwenen?

Woorden uitbeelden

Geef de kinderen in de speelzaal (eventueel op muziek) bewegingsopdrachten met de kernwoorden, bijvoorbeeld snurken als de das. Doe zelf alsof u slaapt en snurkt. Kinderen doen het na. Andere woorden om uit te beelden: *trekken aan het touw, rollen met de appel, gluren in een holletje en weggrennen voor de beer.*

Portfolio bekijken

Speerpunten: mondelinge taal, ouderbetrokkenheid

Duur: 10 min.

In het gezinsportfolio kan een kopie van een pagina uit het boek *Kleine Muis zoekt een huis* van Petr Horáček of een lied dat de kinderen samen hebben geleerd, geplakt worden. De peuters nemen het gezinsportfolio mee naar huis. De kinderen kunnen het verhaal van het centrale prentenboek aan hun ouders vertellen of samen het lied zingen. Vraag aan de ouders of zij zelf thuis ook iets in het portfolio willen plakken, tekenen of schrijven, bijvoorbeeld over het huis of de slaapkamer van het kind. Misschien is er zelfs wel een foto van het huis of de slaapkamer van het kind. Laat de ouders weten wanneer het gezinsportfolio weer terug moet. Bekijk samen met de kinderen de portfolio's en laat de kinderen vertellen over wat de ouders aan het portfolio hebben toegevoegd.

Foto's anker bekijken

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ict en multimedia

Duur: 10 min.

Bekijk samen op een computerscherm of met een digitaal fotolijstje de foto's die gemaakt zijn bij het anker. Laat de kinderen vertellen over de foto's. Het leukst is natuurlijk als ze zelf op de foto staan. Stimuleer de kinderen om de kernwoorden van het thema te gebruiken door vragen te stellen of te prikkelen.

- *O, ja, daar zijn we geweest! Hoe heet dat ook al weer?*
- *Daarmee kun je aanbellen, toch?* (kijkend naar een foto van een brievenbus)

Extra activiteiten

1. Beeldwoordenweb

Speerpunten: woordenschat, mondelinge taal, ontluikende geletterdheid

Duur: 10 min.

Maak samen met een klein groepje kinderen een beeldwoordenweb rondom wonen. Schrijf in het midden van een flap het woord *wonen (of het huis)* met een bijbehorende picto.

➤ Voor de taalzwakke kinderen:

Pak de spullen van de thematafel erbij of gebruik foto's van de spullen. Om de beurt mag een kind een voorwerp of foto pakken. Stimuleer de kinderen de kernwoorden nu zelf te gebruiken:

- *Wat heb je gepakt? Hoe heet dat?*
- *Is dat een bel of een dak?*

Plak de foto's in het beeldwoordenweb of maak een kleine tekening. Schrijf het woord (bijvoorbeeld *de deur*) erbij.

➤ Voor de taalsterke kinderen:

Laat de kinderen woorden noemen die bij het thema horen en schrijf ze op in woord en beeld.

- *Wat hoort er allemaal bij wonen/huis?*
- *Waar moet je nog meer aan denken?*
- *Wat ligt er allemaal op de thematafel?*

Na afloop gaan de kinderen op zoek naar bijbehorende plaatjes in tijdschriften, folders of kranten en plakken deze erbij.

2. Straat met huizen maken

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat

Duur: 10 min.

Maak samen met de kinderen op een tafel of tegen een muur een weg van papier. De kinderen kunnen zelf huizen tekenen die een plaats krijgen langs de weg. Praat met de kinderen over de verschillende huizen die je allemaal langs een straat kunt zien staan. Hierbij kunt u ook de kernwoorden terug laten komen, zoals de stoep, de straat, de lantaarnpaal en het hek. U kunt met de kinderen ook praten over de wandelroute die u tijdens het anker heeft gelopen. Wellicht kunnen zij iets opvallends uit de route van het anker tekenen. Laat de kinderen vertellen wat ze getekend hebben en schrijf dit op de plaat erbij.

Een variatie hierop is:

De peuters prikken een huis uit. Ze prikken ook de raampjes uit. Het huis wordt op een wit vel papier geplakt. Achter de ramen kunnen de peuters zichzelf en hun familie of vriendjes tekenen. Misschien is het ook mogelijk om een kleine foto van het kind achter het raampje te plakken. Dit zorgt voor extra betrokkenheid van de kinderen. Laat de kinderen vertellen wat voor huis zij hebben gemaakt en wie er achter de raampjes te zien zijn.

3. Voeldoos

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat

Duur: 10 min.

Stop enkele voorwerpen die iedereen in huis heeft in een doos, bijvoorbeeld een tandenborstel, zeep, een kam, een lepel, een zeefje of een knuffel. In de doos is een gat gemaakt. De peuters mogen om de beurt in de doos voelen aan een voorwerp en raden wat het is en in welke ruimte van het huis het voorwerp hoort. Ook kunt u (zonder dat de peuters het zien) steeds één voorwerp in de doos doen. Op die manier kunt u de peuter die voelt een tip geven, zoals: het komt uit de keuken of het komt uit de badkamer.

Laat de kinderen voelen en de voorwerpen benoemen. Help ze op weg als ze het nog niet weten. Gebruik de kernwoorden een aantal keer in verschillende zinnen. Stimuleer kinderen om te vertellen wat ze zien en om de woorden zelf te gebruiken.

4. Allemaal huizen

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat

Duur: 10 min

Laat de kinderen verschillende plaatjes van huizen zien: een rijtjeshuis, een flat, een boerderij, een kasteel, enz. Bespreek met de kinderen wie erin zou wonen, wat hetzelfde en verschillend is aan alle huizen. Waar zouden kinderen willen wonen? En waarom? Wat moet er allemaal in de huizen staan (bv. een troon in het kasteel)?

Fase 3 Verhaallijn

In deze fase ligt de nadruk op de verhaallijn van het prentenboek. De kinderen kennen nu de belangrijkste woorden van het boek. De volgende stap is dat ze ook de verhaallijn kunnen volgen en naspelen of navertellen.

Prentenboek voorlezen in de grote groep (derde keer)

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ontluikende geletterdheid

Duur: 20 min.

1. Introductie met luistervraag

Stel voorafgaand aan het voorlezen een luistervraag over het verhaal, om de betrokkenheid van de kinderen te bevorderen. Voorbeelden van luistervragen bij het prentenboek *Kleine Muis zoekt een huis* zijn:

- o *Waarom gaat Kleine Muis op zoek naar een nieuw holletje?*
- o *Welke dieren komt Kleine Muis tegen?*
- o *Waar gaat Kleine Muis slapen?*

2. Verhaal voorlezen met aandacht voor de verhaallijn

Stel tijdens het lezen vragen over de hoofdpersoon, de belangrijkste gebeurtenissen en over oplossingen van het probleem.

➤ Suggesties voor vragen voor de taalzwakke kinderen:

- o *Wijs Kleine Muis eens aan.*
- o *Wil Kleine Muis de appel hebben?*
- o *Kan Kleine Muis de appel mee naar huis nemen?*
- o *Wat eet Kleine Muis als ze honger krijgt?*
- o *Vindt Kleine Muis de appel lekker?*
- o *Gaat Kleine Muis bij de beer wonen?*
- o *Welke dieren komt Kleine Muis tegen in het verhaal?*

➤ Suggesties voor vragen voor de taalsterke kinderen:

- o *Gaat Kleine Muis op zoek naar een kleiner huisje? Waarom zou hij op zoek gaan naar een ander huisje?*
- o *Gaat Kleine Muis op zoek naar een vriendje? Zijn de dieren die Kleine Muis tegenkomt aardig voor hem?*
- o *Vindt Kleine Muis een nieuw huis?*
- o *Past de appel dan wel in het holletje? Waarom?*
- o *Hoe voelt Kleine Muis zich aan het begin van het verhaal? En aan het eind? Waarom?*
- o *Is Kleine Muis blij of verdrietig met het nieuwe holletje? Waaraan kun je dit zien?*

3. Nabespreking met aandacht voor de verhaallijn

Bespreek met de kinderen het antwoord op de vooraf gestelde luistervraag. Stel ook na het voorlezen vragen over de hoofdpersoon, de belangrijkste gebeurtenissen en over de oplossing van het probleem. Vraag naar oorzaken en gevolgen in het verhaal.

Verwerkingsactiviteit verhaallijn

Speerpunten: mondelinge taal, ontluikende geletterdheid

Duur: 15 min. Deze activiteit kan aansluitend aan de vorige activiteit plaatsvinden of op een later moment diezelfde dag.

Organiseer een verwerkingsactiviteit na het voorlezen waarbij kinderen de verhaallijn herhalen. Kies uit één van onderstaande activiteiten:

Platen op volgorde leggen

Kopieer (liefst in kleur) enkele belangrijke pagina's uit het prentenboek. Eventueel kunt u de kopieën lamineren. Laat de kinderen de platen in de juiste volgorde leggen en erbij vertellen. Ondersteun de kinderen door vragen te stellen over het verhaal.

- Voor de taalzwakke kinderen:
 - *Kleine Muis ziet een mooie appel liggen, hè? Op welk plaatje zie je dat?*
 - *Wie is dit?*
 - *Wat zie je hier?*
 - *Waar is Kleine Muis weer in haar eigen bedje?*

- Voor de taalsterke kinderen:
 - *Hoe begint het verhaal?*
 - *Wat gebeurde er daarna?*
 - *Waar gaat Kleine Muis heen?*

De platen worden aan de boekenmuur gehangen.

Naspelen van het verhaal

Maak van Kleine Muis, de Mol, het Konijn, de Das en de Beer een kartonnen afbeelding (kopie op karton). Bevestig aan de achterkant een satéprikker of ijsslollystokje, waardoor stokpoppen ontstaan. U kunt er ook voor kiezen om te zorgen voor kleding, zodat de kinderen zich kunnen verkleden. In de kleine kring speelt u samen met enkele peuters het verhaal na. Hierbij verandert uw rol geleidelijk. Eerst doet u aan een groepje peuters voor op welke manier je het verhaal met behulp van de voorwerpen kunt naspelen. Later kunnen de peuters het verhaal zelf naspelen, terwijl u het verhaal voorleest.

- Voor de taalzwakke kinderen: U vertelt het verhaal en geeft zondig het voorbeeld bij het uitbeelden van het verhaal.
- Voor de taalsterke kinderen: U stimuleert de kinderen door vragen te stellen om zelf het verhaal na te vertellen en uit te beelden.

Gesprekken in de kleine kring

Speerpunten: mondelinge taal

Duur: 15 min.

Organiseer een reeks van gesprekken over het thema Wonen in de kleine kring. In groepjes van maximaal 5 peuters komen alle kinderen aan bod. Deze gesprekken kunnen gaan over de foto's van het anker of een andere activiteit die ze samen gedaan hebben. Maar het kan ook gaan over de spullen op de thematafel of over een probleem dat u aan de orde stelt. Zeg bijvoorbeeld dat Kleine Muis te klein is om de appel te tillen, hoe moet ze die nu meenemen? Een ander onderwerp is een gesprek over verhuizen als één of meerdere kinderen dit al meegemaakt hebben.

U kunt daarnaast ook met de kinderen een gesprek beginnen over het verschil tussen de huizen van mensen en de huizen van dieren. Hieronder volgen een aantal strategieën hoe u zo'n gesprek met de kinderen uit kunt lokken.

Uitlokstrategieën :

- Meegaan met een uitspraak of redenering: *Dus de dieren hebben andere huizen dan wij? Welke verschillen zijn er dan? Zijn er ook dieren die in hetzelfde huis leven als wij? Welke dan?* (Huisdieren)
- Opzettelijk een fout maken: *Ik pak even het plaatje van het huis van de spin erbij* (terwijl u het plaatje van een paardenstal laat zien).
- Twijfel zaaien: *Woont een vis dan niet in een weiland?*
- Doorvragen: *Ben jij ook al een keer verhuisd? Vond je dat leuk? Kreeg je toen een nieuwe kamer? Hoe ziet je nieuwe kamer eruit?*

Probeer na afloop het gesprek af te ronden door bijvoorbeeld een tekening van het huis van hun lievelingsdier te maken.

Extra activiteiten

1. Wat vind je allemaal in een huis?

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat

Duur: 10 min

Bekijk samen de grote plaat van het huis (bijlage 5). Op de andere plaatjes zijn verschillende kamers en benodigdheden te zien die in het huis te vinden zijn. Praat met de kinderen over de plaatjes en laat ze de goede plaatjes bij de juiste kamer in het huis leggen.

2. Waar hoor je dat geluid?

Speerpunten: woordenschat

Duur: 10 min.

Laat verschillende geluiden van in en om het huis horen (de stofzuiger, een kraan, de deurbel en dergelijke). De kinderen raden welk voorwerp het geluid maakt. Eventueel maakt u gebruik van afbeeldingen die de kinderen kunnen aanwijzen als ze het geluid horen.

3. Digitaal prentenboek bekijken

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ict en multimedia

Duur: 20 min

Bekijk samen het levende prentenboek van *Kleine Muis zoekt een huis*. Deze kunt u vinden via de site: www.kinderpleinen.nl. Klik op de 'D' in de bovenste balk en klik vervolgens op 'Digitale prentenboeken – Nationale Voorleesdag'. U vindt hier diverse digitale prentenboeken, waaronder dat van *Kleine Muis zoekt een huis*.

Stel vragen over de verhaallijn en oorzaak en gevolgen die in het boek aan bod komen. Zet af en toe het verhaal stop. De kinderen mogen voorspellen wat er gaat gebeuren met Kleine Muis en haar appel.

- Suggesties voor vragen voor de taalzwakke kinderen:
 - *Willen de andere dieren de appel van Kleine Muis opeten?*
 - *Mag Kleine Muis bij de mol komen wonen?*
 - *Gaat Kleine Muis bij de beer wonen?*

- Suggesties voor vragen voor de taalsterke kinderen:
 - *Waarom gaat Kleine Muis op zoek naar een nieuw huis?*
 - *Waarom wordt de appel steeds een beetje kleiner?*

Fase 4 Doorgaan op het thema

Wanneer kinderen meerdere keren met de nieuwe woorden uit het prentenboek in aanraking komen, is de kans groot dat ze de woorden en hun betekenis onthouden. Daarbij is van belang dat de kinderen de woorden niet alleen in de context van het prentenboek tegenkomen, maar ook in een andere context. Dit kan door middel van activiteiten met concrete materialen, door het verhaal na te spelen, maar ook door andere boeken of teksten aan te bieden waarin hetzelfde thema centraal staat en dus veel dezelfde woorden voorkomen.

Verhalende en informatieve prentenboeken rondom het thema Speerpunten: woordenschat, mondelinge taal, ontluikende geletterdheid

Duur: 20 min.

➤ Oriënteren

Verzamel enkele informatieve en/of verhalende prentenboeken over Wonen (zie bijlage 2 voor een boekenlijst). Bekijk samen de illustraties in de boeken en bespreek wat hetzelfde is en wat verschillend. Laat de kernwoorden ook hier weer aan bod komen.

- *Hé, hier woont de muis in een holletje. En in dat boek? Ja, daar woont ze in een huis!*
- *Deze muis heeft een bed in haar huis staan. En deze heeft heel veel spulletjes. Heb jij ook een bed in je slaapkamer?*
- *Waar woont dit dier? En in dit boekje? Waar woont de hond? En de vis?*

➤ Voorlezen

Kies samen met de kinderen één boek uit om interactief voor te lezen.

➤ Nabespreken

Bespreek na het voorlezen de verschillen en overeenkomsten met het centrale prentenboek. Stel vragen om kinderen te laten nadenken over wat hetzelfde is in vergelijking met het centrale prentenboek en wat er anders is.

- Suggesties voor vragen voor de taalzwakke kinderen:
 - *Weet je nog dat Kleine Muis op zoek ging naar een nieuw huis? Wilde de mol in dit boek ook een nieuw huis?*
 - *Mag Kleine Muis bij het Konijn komen wonen? Nee hè. En mag Klein-Mannetje bij het Konijn komen wonen? Hij wel!*
 - *Wat gebeurt er in dit boek? Daar gaat een mannetje op zoek naar een nieuw huis. Gebeurde dat ook in het boek van Kleine Muis?*

- Suggesties voor vragen voor de taalsterke kinderen:
 - *Weet je nog het verhaal van Kleine Muis? In allebei de boeken gaat iemand op zoek naar een nieuw huis. Wat is nog meer hetzelfde in beide boeken?*
 - *In dit boek wil Kleine Muis wonen in een holletje van een mol, een konijn en een das. In welk huis gaat dit jongetje wonen?*

Verwerkingsactiviteiten rondom het thema

Duur: 10 min.

Organiseer verwerkingsactiviteiten rondom het thema. Kies uit één van onderstaande activiteiten:

Wat past in het holletje?

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat

Maak van een koepeltentje of strandtentje een holletje. Ga samen met de kinderen proberen wie of wat (zoals kussens, een tafel, stoel, drie kindjes, enz) er allemaal in het holletje past.

Liedje of versje

Speerpunten: mondelinge taal

Zing samen een liedje of zeg een versje op rondom het thema. De kinderen maken er bewegingen bij. De eerste keren doet u de bewegingen voor; later laat u vooral de kinderen de bewegingen uitvoeren.

Spelen in de hoeken

Speerpunten: mondelinge taal, ontluikende geletterdheid

Speel met enkele kinderen mee in de hoeken, bijvoorbeeld in de poppenhoek of woonhoek. Wanneer u over een poppenhuis beschikt kunt u met een poppetje alle kamers van het huis doorlopen en deze benoemen. De kinderen spelen na wat ze allemaal doen thuis. U kunt vragen aan de kinderen: *hebben wij ook een klein huis in ons lokaal? Wat staat er allemaal in het huis? Wat mis je in het huis?*

Waar woont dat dier?

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat

Duur: 10 min.

In de kring liggen verschillende afbeeldingen van woningen van dieren (bijvoorbeeld een stal, een slakkenhuis, een spinnenweb of een konijnenhok). De peuters bedenken samen welk dier er in welk huisje woont en waarom hun huis er zo uitziet.

Hierbij kunt u ook met de kinderen praten over de verschillende 'huizen' van huisdieren en dieren in het 'wild'. Bijvoorbeeld het verschil tussen een konijnenhok, hondenhok, nestkastje of aquarium en een hol(letje) onder de grond/in een boom, vogelnest, of in de zee.

Digitaal prentenboek

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ontluikende geletterdheid, Ict en multimedia

Duur: 10 min.

Laat de kinderen het digitale prentenboek van *Kleine Muis zoekt een huis* bekijken. Deze kunt u vinden via de site: www.kinderpleinen.nl. Klik op de 'D' in de bovenste balk en klik vervolgens op 'Digitale prentenboeken – Nationale Voorleesdag'. U vindt hier diverse digitale prentenboeken, waaronder dat van *Kleine Muis zoekt een huis*.

Extra activiteiten

1. Waarmee maakt dat dier zijn huis?

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat

Duur: 10 min.

Verzamel foto's van 'huizen' van dieren en materialen waarmee dieren hun huis bouwen, zoals takjes en stro, klei, zand, enz. Bespreek met de kinderen hoe de dieren hun huizen maken. Wat gebruiken ze daarvoor? Welke dieren gebruiken welke materialen? Waarmee maken wij onze huizen?

2. Zelf huizen maken

Speerpunten: woordenschat, ontluikende geletterdheid

Duur: 20 min.

Maak samen met de kinderen verschillende soorten huizen van klei, melkpakken (of ander kosteloos materiaal), verf, ect. Deze huizen kunnen op de thematafel een mooi plekje krijgen. Tijdens het knutselen kunt u met de kinderen een gesprek hebben over het soort huis (en navragen in wat voor huizen de kinderen zelf wonen). Schrijf een woordkaartje bij het huis.

3. Versje of liedje met bewegingen

Speerpunten: woordenschat

Duur: 10 min.

Bied een versje of liedje aan dat te maken heeft met het thema. U kunt gebruik maken van een flap waarop het versje of liedje staat uitgeschreven, waarbij een paar woorden zijn vervangen door plaatjes. Hierdoor kunnen de peuters het versje of liedje ook volgen. Laat de kinderen bewegingen maken die in het liedje/versje voorkomen. In bijlage 6 staan voorbeelden van liedjes over wonen.

Fase 5 Napraten

In deze fase wordt de activiteitencyclus afgerond. De pedagogisch medewerker praat met de kinderen na over de activiteiten die ze samen hebben ondernomen bij het thema *Hier wonen wij!* en het centrale prentenboek *Kleine Muis zoekt een huis van Petr Horáček*.

Napraten bij de boekenmuur

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ontluikende geletterdheid

Duur: 15 min.

Wat weten we nu?

Vraag alle kinderen om bij de boekenmuur te komen staan en laat ze vertellen over wat ze nu allemaal weten over Wonen en het centrale prentenboek. Bespreek de werkjes en vraag hen wat ze leuk vonden aan het thema of boek.

Voorwerpen thema bij elkaar zoeken.

Zorg ervoor dat de spullen van de thematafel in de verschillende speelhoeken liggen. Laat de kinderen één voor één in de hoeken zoeken naar de voorwerpen van de thematafel. Besteed aandacht aan receptieve en productieve woordenschat: Receptief: *Wil je voor mij de appel pakken?*
Productief: *Wat heb je gevonden?*

Verhaal aan de hand van de voorwerpen samenvatten.

Ga met de kinderen na of de voorwerpen die gevonden zijn bij het boek horen. Probeer met de voorwerpen het verhaal op te bouwen. Stel het belangrijkste probleem en de oplossing daarvan aan de orde. Probeer op een notitieblokje bij te houden welke aangeboden kernwoorden de kinderen begrijpen en gebruiken.

- *Jij hebt de appel gepakt. Wat was er precies met de appel?*
- *Dit is Konijn. Waarom kon Kleine Muis met haar appel niet bij konijn komen wonen?*
- *Wat had Mol in zijn holletje liggen?*
- *Goed zo, je hebt het bedje van Kleine Muis gevonden. Waar ging Kleine Muis aan het einde van het boek slapen?*

Zelf vertellen

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ontluikende geletterdheid

Duur: 10 min.

Vraag aan de kinderen wie nu zelf het verhaal wil 'voorlezen' aan de anderen. Geef hierbij steun als dat nodig is of laat het kind voorwerpen of plaatjes gebruiken ter ondersteuning. Stel een vraag om het verhaal weer op gang te

brengen wanneer het kind vastloopt. Ga na welke nieuwe woorden het kind tijdens het voorlezen gebruikt.

Verwerkingsactiviteiten rondom het thema

Duur: 10 min.

Organiseer verwerkingsactiviteiten rondom het thema. Kies uit één van onderstaande activiteiten:

Boekenmuur

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat

Breid de boekenmuur uit met tekeningen en knutsels van kinderen. Praat met de kinderen over wat ze gemaakt hebben. Bespreek ook de relatie met het centrale prentenboek.

Liedje of versje

Speerpunten: mondelinge taal

Zing samen een liedje of zeg een versje op rondom het thema. Zie bijlage 6 voor voorbeelden. De kinderen maken er bewegingen bij. De eerste keren doet u de bewegingen voor; later laat u vooral de kinderen de bewegingen uitvoeren.

Spelen in de hoeken

Speerpunten: mondelinge taal, ontluikende geletterdheid

Speel met enkele kinderen mee in de hoeken, bijvoorbeeld in de poppenhoek. Wanneer u over een poppenhuis beschikt kunt u met een poppetje alle kamers van het huis doorlopen en deze benoemen. De kinderen spelen na wat ze allemaal doen thuis. U kunt vragen aan de kinderen: *hebben wij ook een klein huis in ons lokaal? Wat staat er allemaal in het huis? Wat mis je in het huis?*

Evaluatie/zelfreflectie

Speerpunten: mondelinge taal, woordenschat, ontluikende geletterdheid

Duur: 10 min.

De werkjes van de boekenmuur gaan in het gezinsportfolio. Praat aan de hand van het portfolio over wat de kinderen hebben gemaakt en geleerd. Geef vervolgens het portfolio mee naar huis.

- Voor de taalzwakke kinderen:
 - *Welk werkje vind je het mooist? Wijs maar aan.*
 - *Je hebt een mooie kijkdoos gemaakt; pak hem maar.*
 - *Wie heb je hier getekend? (schrijf dit erbij)*

- Voor de taalsterke kinderen:
 - *Wat heb je hier gemaakt?*
 - *Wat ga je er thuis over vertellen?*
 - *Wat vind je het mooiste werkje? Waarom?*
 - *Wat zal ik erbij schrijven?*

Eindevaluatie

Ontwikkeling van de peuters bijhouden met gezinsportfolio en woordenmap

Het gezinsportfolio is een belangrijk hulpmiddel bij de evaluatie van de ontwikkeling *van* de peuter. Maar de pedagogisch medewerker kan het portfolio ook gebruiken voor evaluatie *met* de peuter. Door de verschillende werkjes van de peuter te dateren en na een aantal maanden te vergelijken krijgt u een beter zicht op de ontwikkeling van het kind. U kunt aan de hand van het gezinsportfolio met de peuters praten over hun werk. Ook de ouders kunnen dit thuis doen. Zo zien de peuters welke vorderingen ze hebben gemaakt en wat ze al kunnen. Door hierover vervolgens met de ouders te praten, betreft u de ouders bij de ontwikkeling van hun kind.

De pedagogisch medewerker heeft in een woordenmap bijgehouden welke nieuwe woorden de kinderen hebben geleerd. U kunt de woordkennis nogmaals evalueren door plaatjes of tekeningen bij de kernwoorden in het gezinsportfolio te plakken en na een aantal maanden met de kinderen na te gaan of ze de woorden nog kennen. Ook hiervan maakt u aantekeningen.

Pedagogisch medewerkers evalueren het thema: wat liep goed en wat kon beter?

Na afloop van de cyclus gaat de pedagogisch medewerker na of de planning die zij van te voren heeft gemaakt ook daadwerkelijk is uitgevoerd. Wat ging hierbij goed en wat liep minder voorspoedig? Zijn alle speerpunten van de Taallijn aan de orde gekomen? Is er herhaald en interactief voorgelezen? Was er voldoende aandacht voor het oefenen van de woordenschat, gesprekken in de kleine kring en ouderbetrokkenheid? Is de computer zinvol ingezet? Als een onderwerp niet voldoende aan de orde is gekomen, stelt u vast wat de oorzaak was en bedenkt u een oplossing voor de volgende keer. Ook bekijkt u de achtergrondinformatie bij de verschillende leidstervaardigheden in het boek *Peuters Interactief met Taal* en gaat bij uzelf na welke vaardigheden u bij het volgende thema speciaal aandacht wil geven.

Verzamelen materialen en ideeën voor volgend jaar

De pedagogisch medewerker verzamelt alle materialen die bij het thema gebruikt zijn in een kist of doos. Hierin komen ook alle aanvullingen, opmerkingen van de pedagogisch medewerker en het planningsformulier. Een volgende keer kunt u het thema dan zo weer gebruiken.